

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

Cap. I. Qvid sint beneficia, eorumque variæ divisiones; & de jure
Commendarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

LIBER SECUNDUS,

Qui est de Beneficiis
Ecclesiasticis.

CAPUT PRIMUM.

Quid sint Beneficia, eorumque variae divisiones;
& de jure Commendarum.

I. **B**ENEFICIUM, quod etiam Præbenda vocatur, est jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, Clerico concessum ob sacrum & Ecclesiasticum ministerium. Duæ namque res in Beneficio comprehenduntur, scilicet fructus temporales, & Ecclesiasticum ministerium, cuius exercendi causâ fructus assignantur: unde regula, *Beneficium datur propter Officium*, cap. ult. de re script. in 6. In ratione Beneficii duo ista sunt ab invicem inseparabilia, ut docet canon *Si quis objecterit*, 1. q. 3. Sicut igitur à Romanis Imperatoribus agrorum portiones sub nomine Beneficiorum militibus attribuebantur, ut hoc quasi vinculo Principis obsequio & Imperii militiæ strictius addicerentur, unde & Beneficiarii Milites dicebantur, quorum meminit Lampridius in Alexandro Severo: quemadmodum etiam lùb nomine quoque Beneficiorum solebant Domini prædia vassallis seu clientibus in feudum largiri sub hac conditione, ut ad militandum pro ipsis astrixi essent, quorum fit mentio lib. 1. feudor.

p. 2 tit.

tit. *An marii succed. uxor. in benef. 15. & tit. De beneficio frat. & qualiter frat. in benef. fratr. succed. 20. & lib. 2. tit. 12. & tit. 24.* Ita etiam redditus & emolumenta annua sub nomine Beneficiorum Clericis praestare solet Ecclesia, cum obligatione strictiori militandi Deo, & certae Ecclesiae obsequia praestandi. Primitus Ecclesiae sacerulis ex Fidelium primitiis & oblationibus Ecclesiae Ministris pecuniae collectae in sportulis distribuebantur ad viatum, ut constat ex Cypriani epistola 34. Quae distributio in Ecclesia Carthaginensi singulis mensibus iterabatur: ideoque ibidem eas vocat mensurnas, id est menstruas, divisiones. Sed progreßu temporum, postquam diversis praediis auctae sunt Ecclesiae, factum est, ut ministrantibus Clericis praedita passim assignarentur ad vitam, ut se fructibus ipsorum sustentarent, manente penes Ecclesiam terrarum inviolabili proprietate. Quae quidem assignatio nostris beneficiis nomen simul & originem dedit. Hujusmodi Ecclesiasticae institutionis mentio prima legitur in duabus Symmachii Romani Papae ad Caesarium Arelatensem Episcopum epistolis, ut Baronius observat ad annum Christi 502. n. 36. 37. & 38.

II. Ad constituendum Beneficium necesse est ab Episcopo in Titulum erigi: hinc sit ut privatæ Capellæ à privatis etiam in perpetuum dotatae pro Missarum in eisdem celebratione, quantumvis benedictæ, non cœnantur inter Beneficia, sed sub sola remaneant fundatorum & successorum dispositione, initio etiam Episcopo, qui solus potest eas intitulare ac spiritualizare, ut loquuntur Canonistæ, & eas deinceps ut Beneficia Ecclesiastica conferre, sola Patronis relicta presentatione. Atque ex tunc, & non ante, subjici incipiunt Papalibus Decimis, & simonia beneficialis censuras secum trahunt, atque in Beneficiorum impetrationibus coram Papa vel Legato exprimi debent, permutari cum aliis Beneficiis possunt, & regulis Cancelleriarum sunt obnoxiae, insuper & fructuum restitutioni, si Divini Officii recitatio fuerit omissa: ad quam restitutionem non tenebatur provisus antequam Episcopus intitulasset, dummodo Missarum obligationi satisfecisset. Hac vero observanda sunt ad multorum casuum occurrentiis elucidationem.

III. Dividuntur primùm Beneficia in Secularia & in Regularia. Ad Secularia non nisi Secularibus Clericis; ad Regularia non nisi Regularibus patet accessus, cap. *Cum singula, de præbend. in 6. & Clement. 1. de electione.* Ea vero tribus discernuntur modis. Primum fundatione, can. *Quæ semel, 19. q. 3.* Secundum conversione ac mutatione status à seculari in regulari, & vice versa à regulari in seculari, cap. *Ad audiendum, de Ecclesiæ fidice.* Tertio longa confuetudine ac præscriptione, quatenus per tempus legitimum regularia per Seculares Clericos, aut secularia per Regulares possessa fuerunt, cap. *Cum de beneficio, de præbend. in 6.* Istud vero tenendum, ad hoc ut Beneficium regulare in statum seculari præscribi possit, atque seculari in regulare Beneficium convertatur, annos requiri quadraginta,

quadraginta ; d. cap. *Cum de beneficio*, juncta *Glossa* in verb. *Legitima*, Despeisseus de *Benefic.* tit. 3. num. 31. & 37. *Rebuffus* 1. p. *praxis*, tit. *Quotuplex sit benef.* num. 5.

IV. Item solus Papa providere potest Regularēm personam de Ecclesia Seculari , can. *Qui semel* , 19. q. 3. Cū tamen quilibet Ordinarius possit in sua Diœcesi conferre Beneficium Regularē Clerico Seculari , can. *Si Episcopus* , 2. q. 2. Qui tamen Clericus sic provisus tenetur statim Habitum Regularēm luscipere , & post annum professionem emittere , ex præscripto Concilii Trident. sess. 14. cap. 10. de reform. Hinc tamen excipiuntur Abbatia & Prioratus Regulares , de quibus nullo modo possunt Ordinarii providere.

V. Hoc pariter notandum , posse quoque Secularibus Clericis absque obligatione assūmendi Monastici instituti conferri Abbatias & Prioratus Claustrales & Canonicatus Regulares in Commendam, sed non in Titulum. Navarrus hæc fuisse pertractat in comment. 3. de Regular. & Prosper Fagnanus in cap. *Cum in Magistrum*, num. 13. & seqq. de election. ubi testè monet, non esse in Jure novum, ut Beneficia certo personarum generi destinata conferantur illis etiam qui tempore provisionis hujus non sunt de illo genere. Primum exemplum est in Secularibus , qui providentur de portionibus & Beneficiis Monachalibus , aut Canonicatibus Regularibus , uti jam dixi. Secundum est in provisionibus Parochialium Ecclesiarum , quæ fieri permittuntur respectu Clericorum needum Sacerdotum , qui tamen tenentur intra annum ad Sacerdotium promoveri , cap. *Licet canon* , & cap. *Cum ex eodem*, de election. in 6. & cap. *Si pro Clericis*, cum sua *Glossa* , de præbend. in 6. Tertium exemplum patet in Beneficiis , quibus certa onera sunt annexa , quæ tamen ritè conferuntur Clericis needum habentibus Ordines requisitos ad ea onera exercenda. Nam Præbenda Diaconales & Sacerdotiales conferri possunt illis qui intra tempus à Jure statutum possunt præfatis Ordinibus initiari, Clement. VI ii, de ætat. & qual. quam instaurat ac innovat Concilium Trident. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. §. *Neminem*. Admonet idem Fagnanus loco cit. num. 28. collationes Ordinariorum in ejusmodi casibus non esse faciendas sub forma conditionata (soli enim Papæ ius conferendi sub conditione competit) sed esse simpliciter & pure faciendas : cum decreto tamen , ut teneantur sive habitum aut professionem , sive Ordinem suscipere ex præscripto Canonum.

V I. Verumtamen Ordinarii nullum ius habent circa Beneficiā certo aliqui Monasterio affectata , ubi in commune vivitur : horum namque provisio pertinet vel ad Prælatum Regularē , vel ad Regularē Capitulum. Antonius Faber in suo Codice , lib. 1. tit. 2. definit. 65. Antonius Despeisseus tract. de benefic. tit. 1. num. 3. nisi (ut ibidem aiunt) tempore præscripto non fuisset de tali Beneficio provisum , & ius ad Ordinarium devolveretur.

VII. Secundò dividi solent Beneficia in simplicia , quibus non est adnexa administratio , vel Clerus , vel populus : & duplia , quibus aliquid horum adnexum est.

VIII. Tertiò alia Beneficia curata , alia non curata dicuntur. Cuperatis inest vel jurisdictio erga Clericos , quæ cura spectat ad tribunal exteriorum : vel jus inest administrandi Sacra menta , quæ cura est interni fori.

IX. Quartò distribuuntur Beneficia in Dignitates , Personatus , & Officia , quæ sic exponit Glossa in cap. i. de consuetud. in 6. ut Dignitati affixa sit Ecclesiastica administratio cum jurisdictione supra Clerum : tales sunt Episcopatus , Abbatæ , Decanatus , Præposituræ , Archidiaconatus . Personatui coheret præminentia supra Clerum sine jurisdictione , ut in Præcentore , Primicerio , Sacrista primario . Officio demum inhæret administratio sine ulla jurisdictione & præminentia : hujuscemodi sunt Canoniciatus , Præbenda Theologalis , & Præceptoria , Thesaurarii , Custodis seu Sacristæ inferioris officium , atque Oeconomi.

X. Quintò in manualia , quæ ad collatoris arbitrium revocari possunt , de quibus agit Clement. unica de suppl. negl. Prælat. & non manualia , quæ adimi non possunt , nisi certis de causis à Jure statutis , ut sunt delicta , irregularitates . Negat Rebuffus ulla esse in Gallia Beneficia manualia.

XI. Sextò in electiva , quæ per Clericorum , sive Secularium , sive Regularium suffragia ; & in collativa , quæ per absolutum Prælati arbitrium ; & mixta , quæ ad Patronorum nominationem , seu præsentationem attribuuntur à Prælato.

XII. Sicut autem paulò ante pleniùs explicavi jura , tum communia , tum distincta inter secularia & regularia Beneficia ; similis hoc loco instituenda est tractatio , primum quidem de distinctione Beneficiorum inter titularia & commendata : deinde de Beneficiis tam actu , quam habitu curatis. Itaque conferri Beneficia solent in titulum , quando scilicet ad vitam , & cum plenitudine juris conferuntur : vel in commendam , si solius administrationis , aut custodia causâ conferantur. Ulterius possunt duobus modis Beneficia in commendam conferri : vel namque id fit in utilitatem Ecclesie , vel in utilitatem Commendatarii. Si fiat in utilitatem Ecclesie , non permittit Jus commendam istam ultra sex menses prorogari ; quin etiam præcipit , ut Commendarius rationes reddat fructuum commendati sibi Beneficii , cap. Nemo , de electione in 6. habetur enim pro sequestro , qui est reddendis rationibus obnoxius , cap. fin. de sequestione.

XIII. Ubi autem Episcopus Ecclesiam Parochiale commendat , eo quod ejus Recto sit mente captus vel absens , nullo relicto Vicario vel Coadjutore , potest Episcopus talis Ecclesia Commendam conferre , donec amentia

amentia vel absentia durabit, quavis ultra semestre; etiamsi duratura esset tota Rectoris vita. Ubi vero commendatum est Beneficium ad solam Commendatarii utilitatem, potest ea commenda esse perpetua, id est ad omnem ejus vitam. Perpetuo Commendatario omnia ferè jura permittuntur, quæ Titularibus competunt. Possunt enim de commendato Beneficio transfigere, fructus ad plures annos locare, & eodem alienare, cum sint eorum domini. Possunt quoque permutare cum Beneficiis alteri in Titulum collatis, ut docet Rebuffus in praxi, tit. de Commandis, num. 53. Possunt quoque perpetui Commendatarii à Papa (ad quem duntaxat pertinet perpetuarum Commendarum collatio) provisi circa Beneficia non Consistorialia, id est quæ neque sunt Episcopatus, neque Abbatiae, de quibus Papa providere solet in Consistorio; possunt, inquam, coram Ordinariis eadem commendata Beneficia resignare, si sint eorum collationi subdita, modò non regnent in favorem, aut sub conditione. Rebuffus d. tit. de commendis, num. 51. Bleinianus lib. 3, tit. 8.

XIV. In Regno quoque Galliæ per Commendatarii perpetui obitum vacat Beneficium, & ita impetratur ac si fuisset in Titulum, ut locis citatis docent Rebuffus & Bleinianus: etiamsi alibi ex Jure communī, defuncto Commendatario non dicatur vacare per obitum, ut neque deposito per depositionem, aut resignante eodem per resignationem; sed celsare Commendam, novamque fieri Beneficii impetrationem, eo solo modo vacantis quo vacabat antequam commendaretur: hoc tamen adjuncto, quod vacare in Romana Curia prohibetur, quavis ante Commendam verè vacasset extra Curiam, & apud Ordinarium. Cujus rei rationem allegant Canoniſtæ, quia per eam manus appositionem, quæ contigit per commendatum à Papa vel Legato Beneficium, remansit affectum & reservatum ipsi Papæ. Sed quia in Gallia reservationes ad Romanam Curiam sublatæ sunt, Ordinarius circa istud commendatum Beneficium vacans uti potest jure suo: Beneficium tamen istud ab Ordinario collatum definit à Commenda, pristinumque titulum resumet.

XV. Possunt similiter perpetui Commendatarii, quemadmodum & titulares, praesentare, eligere, conferre in Beneficiis à commendata sibi Ecclesia dependentibus.

XVI. Itaque in alterius Beneficii impetratione tenetur perpetuus Commendatarius istud commendatum sibi Beneficium exprimere, perinde ac si haberet in titulum: alioquin fiet irrita impetratio. Ruzeus tract. de Commandis, quæst. 7. Rebuffus loco cit. n. 52.

XVII. In Galliæ Regno, sumpta possessione per Commendatarium æquè ac per Titularem, regalia clauditur. Qui plura de Commandis exquirat, consulat superius lib. 1. sub tit. *Quatenus sit licitus ad alteram Religionem transitus*, articulis 5. 6. 7. & 8.

XVIII. Circa divisionem porrò superius adductam Beneficiorum curatorum

curatorum & non curatorum, sciendum est, curata alia esse actu, alia solo habitu. Contingit enim plerumque, ut ob bellum, pestem, aliquam ingruentem calamitatem Ecclesia Parochialis prouersus deferta fiat, Parochianis partim morientibus, partim aliud commigrantibus: & tunc Ecclesia derelicta, dicitur habitu & non actu curata. De hujusmodi habitu solo curatis Beneficiis queritur utrum legibus omnibus actu curatorum Beneficiariorum subjiciantur? Resolvit negativè Rebuffus 2. p. praxis, tit. de non promot. ante ann. num. 34. ubi docet, tales provisos de Ecclesia solo habitu curata non teneri ad Sacerdotium intra annum promoveri, nisi ex quo regressis jure postliminii Parochianis, Ecclesia curam actualē recuperaverit. Addit Bleinianus lib. 3. tit. 2. num. 42. & 43. si post prædictum annum recuperatae actualis curæ provisus aliud Parochiale Beneficium habeat, non posse citra Papæ dispensationem utrumque retinere.

C A P U T II.

Diversa & necessaria temporum prescripta servanda in re Beneficiaria.

I. **N** primis observare tempora convenit electionibus primum, deinde electionum confirmationibus constituta. Nulla vero canonica actio tanti videtur esse momenti ac electio. Cum enim Ecclesia status, animarumque salus aut exitium ex bonis malisque ministrantium Clericorum qualitatibus dimanet ac diffundat; Ministri autem Ecclesiae per electionem provideantur, electio fons & principium est omnis ferè boni aut mali advenientis in Ecclesia. Hoc egregie admonet S. Papa Gregorius Magnus in lib. 1. Regum, ad hæc Samuelis verba, *Quæsivit sibi Dominus virum iuxta cor suum, & præcepit ut esset Dux super populum suum, dum ita scribit: Quæsisse virum Deus dicitur, ut eligendorum Antistitutum forma hominibus præbeatur. Deus enī, cui nihil est absens, nihil latens, non dicitur quæsisse virum ut absentem aut absconditum; sed quæsisse dicitur, ut omnis qui ad Sancta Ecclesia culmen eligiatur, discutendas ab hominibus esse doceatur: sed queri dicitur secundum cor Dei, ut videlicet non solum divinam voluntatem intelligat, sed bonis operibus ostendat.* Hactenus S. Gregorius.

II. Canonica electio nihil juvat, nisi eligentium vota superioris approbatione confirmantur. Debet vero electus, ut rata fiat electio, eidem consensum